

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ИЗБИРАЧИЦА.

ШАЉИВА ИГРА У 3 ЧИНА С ПЕВАЊЕМ ОД К. ТРИФКОВИЋА.

(Наставак.)

ПЕТА ПОЈАВА.

Соколовић, Јеца, Тимић, Ката, Милица и пређашњи.

Соколовић. } (Заједно) Молим, молим!
Јеца. }

Соколовић. Де, разбомотите се!

Ј-ца. Изволите се сад разузурити!

Тимић. Благодаримо! Госпођице Малчика, ја вам се клањам!

Ката. Драга госпођице, мој наклон!

Малчика. Добро нам дошли! Како си Милице?

Милица. Није ми најбоље! Нешто ме глава боли! (За себе.) Још ме није ни погледао!

Малчика (Штанцики тихо) Милица нешто тражи.

Штанцика (исто тако) Мислите?

Малчика (исто тако) Сигурна сам!

Штанцика А шта то?

Малчика Господина Штанцику.

Штанцика (тихо) А?

Малчика (тихо) Да! (На глас) А, сада смо се сви искупили, можемо дакле на посао!

Сви. Да, да, на посао!

Малчика. Старија господа нека се изволе картати, а ми млађи свет, ми ћемо... Но? Шта да почнемо?

Тошица. Ја предлагем, да се играмо жмуре,
Сви. Ха, ха, ха!

Тошица. Али молим, то је врло лепа игра!

Малчика. Не прима се г. Тошица! Ви бисте били у великом добиту, јер и невезаним очима тумарате по мрагу.

Сви. Ха, ха, ха!

Тошица. Је л' могуће? Ала сте ви враг госпођице Малчика.

Штанцика. Ја предлагем, да играмо н. пр. једну четворку. (Малчки) Госпођице, смем ли мољити?

Малчика. Полагано, господине, још не знамо, да ли се предлог примио?

Бранко. Ја га не примам, већ предлагем, да свирамо и певамо.

Малчика. Ваш је предлог најбољи. Примате ли га, господо?

Сви (осим Штанцике и Тошице.) Примамо! Примамо!

Тошица. Ја би волио жмуре!

Штанцика. Ја остајем при четворци!

Малчика. Већина решава. Дакле да се свира, ако је за картање, нека изволи за онај сто!

Тимић. Жено, хоћеш ли се картати?

Ката. О молим, ја спадам у млађи свет!

Соколовић (Тимићу) А нас двоје у старији!

— Дакле — дарде или пикета?

Тимић. Дарде, ако је по вољи!

Соколовић. Дакле дарде, — изволите сести!
(Седну и картају се.)

Јеца. Ја идем, да надгледим кујну! (Оде.)

Малчика. Дакле да свирамо! Али, ко да свира?

Сви. Госпођица Малчика!

Малчика. Покоравам се већини, велим већини, јер господин Бранко није гласао за мене.

Бранко. Ви знате, да се ја као журналиста увек држим јавнога мњења.

Малчика. Ја и то знам, да добар изговор новаца вреди. (Седне и свира партију из Лучије.) Ова је арија за певање, не би ли сте ме пратили, господине Бранко?
(Наставиће се.)

О И Г Р А Њ У.

У данашње време није ништа важније од — играња. Оно је било у свако доба особито важно. Платон и Аристотео рекоше што о њему мисле. Есхило и Софокле беху ваљани играчи; а Сократ поштено накара свога пријатеља, који му пребачиваше, што се он, тако озбиљан човек, тој лакоумној уметности одаје. Највећи филозоф старог века мишљаше, да играње служи здрављу и да вежба око у појимању саразмерности. Јелинска басна прича, како је Хера дала неком ваљаном јунаку да васпита младога Ареса, а овај га није дотле у оружју обучавао, докле га није научио добро играти. Јелини очевидно осећаху шта је лепота, и беху тога уверења, да није довољно убити непријатеља, него се при томе ваља и грациозно, лепо кретати.

Научењаци се мучише да пронађу, ко је први изумео играње. По некима је Орфеј, муза Ерато, Ромуло, Јубал, од којег су, по Мојсију, дошле „егеде и звиждаљке“, и тако даље. Најпаметније се у овом зашљивом питању изразио честити Луцијан: „Сви који су испитивали када је постало играње, сложили су се у томе, да је играње онда постало, када су и први створови божији света угледали, и да је с најстаријом љубављу и играње поникло.“

Многи писци испитивали су и опредељивали шта је играње? Али ни мало нису сретнији од оних, који тумачише шта је лепота. „Играње“ је тако пуно садржине, да се не да с неколико речи описати. Да само неке дефиниције наведемо, да се уверимо, како се научењаци и практики у овој прилици подједнако спотицаху. Један научењак вели: „Играти значи тело своје тамо амо правилно, и тако кретати, да би човек себи увесељења прибавио, при чему се полагаји мењају, да би се могли различити кораци и скокови правити.“ Не ћемо да критикујемо ову дефиницију, само ћу да напоменем, како и неки многогодишњи практик није сретнији у својој дефиницији. Он каже: „Играње је свако телесно кретање, које је више него ли сирово употребљавање своје физичке снаге.“ По овој дефиницији нема разлике међу играњем и јахањем! По Аделунгу играње је уживање у одмереним покретима телесним и слично је трљању, сигрању, од којег је и узето!

Богослови вазда немилице осуђиваху играње

говорећи: „Играње је ђаволски проналазак,“ или: „Играње је грех“, или: „Играње је труло дрво“.

Свашта има своје наличе. Па и у игрању је било увек преступа. Најбољи су играчи данашњег времена Французи. Тај дар носе они од вајкада у крви, јер још Тацит рече о Галима, праоцевима садањих Француза, да су преиграли преко Рајне.

Не треба спомињати да и Срби као и ма који други народ воле играње. Овде не ћемо наводити све оне игре, које се у разним српским земљама играју. Само ћемо приметити, да се отуд види, како је играње и у нас у обичају, што имаде ваздан изрека, у којима се реч играти употребљује. На прилику: играти се са животом; изиграти или проиграти срећу своју; играти као што се свира, и т. д.

Грци захтеваху од добра играча да се брзо и умиљато креће, и о Емпузи, најчувенијој играчици старог, и о Фаници Елслеровој, њезиној прејемници новог века доказују, да при свој брзини никад нису из очију губиле евритмију, лепо кретање.

И није све једно како ко игра; напротив, као што је стил у писању, тако је такат у игри знак, по коме се може судити о души играчевој. Ова је истина већ по томе јасна, што сваки народ има своје особите игре. За то треба сваки, који хоће да се вековечито веже, да мотри како му се драга око своје рођене осовине окреће, и тада ће моћи пресудити, да ли ће му бити слика и прилика.

Коло и Чардаш, Мазурка, Тарантела и Канкан, свака та игра је друкчија, свака је према особинама народним.

За што смо све ово написали о игрању? За то, јер је баш сад дошло време игрању, и јер смо хтели да наше лепотице опоменемо, да није довољно само играти, него да се ваља у игри ритмички кретати, јер кретање руку и ногу издаје душевне тајне тако исто као и очи.

Нека дакле игра, коме то од срца иде; јер ако је оправдано питање: „Шта би био свет без љубави?“ то се не да ни помислити, шта би многи љубавници радили без играња.

Српским играчицама имали бисмо само још то рећи, да се и при игри сете, да су Српкиње и да се чувају од туђих, особито раскаланих, а да се што више држе својих, народних игара.

Д М С Т Ш Ђ Ш.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Гушче буковачко“) зове се нов комад, који је, пре-
рађен по Бајару од непознатог писца, приказиван у петак
19. јануара на нашој позорници.

Бајар је овим позоришним делцем својим хтео да обори
једну предрасуду, која је у његовој публици дубоко уко-
рењена, а то је: да девојке са села не могу у васпитању
да се изједначе с варошанкама, па све да се на њихово
васпитање полагаје особени труд, другим речма, да су
„просте.“ Како је ова предрасуда прешла и у немачко
друштво, а отуд у наше, појмљиво је, да је Бајарово дело
и за наше прилике zgodно и тиме се правда његова по-
јава на нашој позорници. И наше „варошанке,“ као не-
мачке и француске, гледају на „сељанке“ као на неки
нижи род створења, не за то, што би овима последњим
недостајало обрзовање ума и срца, јер то зависи од по-
родичне свести и може се на селу постићи тако исто као
у вароши, него што девојке са села нису веште „бон-
тону,“ што не умеју у салонима тако лепо да луткају
као варошанке. Многа је честита девојка са села због
ове предрасуде презрена од варошана мушког и женског
пола, и родитељима, који желе да опросте своје дете од
таквог непријатног положаја, не остаје ништа друго, него
да се пре но што удаду своју девојку у варош, најпре
легитимно, да је бар коју годину била у „варошком ин-
ституту.“

Писац нам у своје делу нигде не казује да је његова
јунакиња Милева била у таквом институту; он нам само
изводи у њој девојку здраве памети и чиста саучесна
срца, и оставља публици да сама пореди ту девојку с
онима, што крећу своју намет и своје срце по институт-
ским правилима. Та упореда, да како, не испада баш по-
хвална за варошанке, али у томе баш прозире здрава
тенденција Бајаровог дела. Мало ће бити у публици му-
шкараца, који нису помислили на крају представе: мени
је милије овакво „гушче“ него онакве „даме,“ а у тим
речима лежи цела критика овог позоришног дела. Милева
је унука спахије Петровића, човека свесна и поштена,
који оставља својој унуци да бира себи мужа по својој
драгој вољи: тако је обичај на селу. Млад племић
Соколовић долази из престолнице у село, да узме девојку,
коју не познаје, само на препоруку свога оца, који зна
да је девојка имућна: тако је по варошки. Младом же-
нику је испод достојанства, да узме „сељанку,“ он је не
ће већ за то што му је намећу, а кад га у једном ва-
рошком друштву исмејаше његови познаници, што узима
„гушче буковачко“ за жену, он долази по жељи свога
оца у село, али не да се допадне девојци, него да упо-
треби свако средство да је одврати од себе. Са зачетком
ове улоге његове отпочиње и дело. Соколовић прави чуда
по кући његове заручнице, он шиша мајкиног пса, у-
бија дедине патке, и кад дође у визиту, игра се по соби
лопте и то под шеширом; он се понаша тако, како ће се
што могуће мање допасти честитој породици Петровиће-
вој. И он постизава своју цел, бар код деде и бабе, али
девојка види у очима тога разумданог младића „нешто“
што је привлачи. Она себи даје труда да препитоми то

неотесано варошко момче и постизава своју цел у толико,
што младић, увиђајући добра својства девојчина, склони
се њој и обриче јој, да ће се уљудно владати. Међу тим
добрије Милева случајно од своје другарице писмо Соко-
ловићево, у коме овај њезином брату исповеда цео свој
план. Девојче је повређено тим суровим поступком, и од-
риче се њега баш у оном тренутку, кад овај почиње да
увиђа, како нису баш све сељанке „гуске.“ Његова наклоност
распирује се до љубави, кад види свога лажног пријатеља
Кесерића као просиоца у истој кући, од које је њега од-
вратио називајући Милеву „гушчетом.“ Али сад је већ
красно: увређена Милева пружи своју руку лулавом Ке-
серићу, а Соколовић у очајању мора да подмти пошта-
ског слугу да га изврне и угрува, да би добио прилике
још једанпут видети своју љубавицу и с њоме говорити.
Операција срећно испаде за руком, Соколовића доносе
натраг у Петровићеву кућу и док се сви разиђу тражећи
лекарску помоћ, изјасни се здрав читав Соколовић Ми-
леви, која том приликом сазна лукавство Кесерићево.
Како овај још није говорио са девојком, то му се ова,
да би му се осветила, појављује у истом облику, у коме
је њу хтео да обмане њезин љубавник. Кесерић није у
малој забуди гледећи своју заручницу у чисто „гушчи-
јој“ тоалети како му баца лопте околу носа и како га не-
отесано измева. Соколовић то гледа из прикрајка и кад
види да би лукави Кесерић све то поднео за љубав мира-
во, он притрчи целој шали у помоћ и скида образину с
лица Кесерићевог, и т. д. и т. д.

Наши читаоци виде, како је то вешт заплет, и кад
им речемо још да су ситуације и дијалози потпуно са-
образни овом заплету: то се не ће чудити што је ово дело
публика примила с великим задовољством.

Ми с наше стране имали бисмо само приметити, да за ову
замисао није било потребно посрбљивати дело, ми бисмо га и
без тога разумели а може бити и боље. Исто нам се види
и назив „гушче“ некоректан, јер то у нашем говору о-
значава брбљавост, а не недотупавност као што то
хоће писац да обележи. Не били zgodније било употре-
бити „ђуре?“

Приказивано беше добро, премда се може много боље
приказивати. Деда и мајка ваља мало да се аристократи-
шу; јер понашајући се тако, они раде на супрот нишче-
вој тенденцији. Соколовић не сме бити у приказивању
тако неотесан, да публика не прозре иза те неотесаности
добро васпитана младића, бар у појединим интервалима,
јер она незна ништа о његовом намишљају и гледаће ина-
че зачуђено, како такав задивљачен деран долази до тога
да се жени. Другачије стоји с Милевом кад почне своју
гушчију улогу: ту публика већ знаде на чему је и све
што више претерује, све ће се то више смејати. На ипак
ми не бисмо ни ту световали превише много неотесаности за
то, што таква не може да извире из образованог срца.
С тога треба да буде таква, како ће свако прозрети да
је лажна. Кесерићева улога беше са свим добро изведена.
Истога вечера представљан је и „Школски надзорник“
боље него до сад. М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

20. ПРЕДСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 12.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 25. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

Н О В И П Л Е М И Ћ.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 5 РАЗДЕЛА, ПО Б. А. ГЕРНЕРУ ПОСРБИО ДАЗА ТЕЛЕЧКИ.

О С О Б Е :

Манојло Безарић, трговац	Лукић.
Фемба, жена му	Ј. Маринковића.
Зорка	Л. Хаџићева.
Мера	Л. Маринковићева.
Пратљача, клоузер, безарићев шурак	Рашић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.
Јелица, њихова кћи	М. Стевановићева.
Младен Веровић, први контоариста код Безарића	Недељковић.
Омер Ружић, практиканат код Безарића	Станчић.
Чика Спиридон, безарићев фактотум	Пешић.
Поджунан Палковић	Зорић.
Север, син му	Марковић.
Мијат, шегрт пратљачин	Љ. Зорићева.
Јован, слуга	Соколовић.
Жупанијски пандур	Стенић.
Жан, послужитељ	Бунић.

Збива се: прва радња у кући безарићевој, друга, трећа и четврта радња у кући безарићевој и пратљачиној, а пета радња у кући безарићевој.

Г. М. Стевановићева излази први пут на позорницу.

У петак 26. јануара први пут: „СЛАНИК“. Шаљива игра у 1. радњи, од Гернера, превео С. Д. —
За тим први пут: „ШОЉА ТЕЈА.“ Шаљива игра у 1 радњи, с француског превео Г. Гершић. —

Л. ТЕЛЕЧКИ после своје болести изаћи ће први пут на позорницу у „Шољи теја.“

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Други део претплате полаже се или у вече на каси, или у трговини Ћире Поповића и друга му.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.